

Näkökulmia LOPS 2021:n paikalliseen toteuttamiseen

HYOL :N SYYSPÄIVÄT

16.11.2019

JAANA NIEMINEN

jaana.nieminen@tampere.fi
10.12.2019

Lukiouudistus oppiaineiden näkökulmasta

- ▶ ei muutoksia tuntijakoon ja opetussuunnitelmissa vain vähäisiä muutoksia sisältöihin
- ▶ oppiaineiden opetussuunnitelmat tehtiin jälleen nopeassa tahdissa lukukauden 2018-19 aikana
  - ▶ kirjoitettiin oppiainekohtaisesti (ei integrointia)
  - ▶ oppiaineryhmillä muutama tapaamiskerta. Historian ja yhteiskuntaopin sisältöihin ei suuria muutoksia
    - ▶ uutena asiana laaja-alaisten osaamisalueiden istuttaminen oppiaineisiin taitotavoitteiden kautta (Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa)
    - ▶ → mitä oppiaineissa tehdään paikallisella tasolla?

- ▶ Lukiolaki ja opetussuunnitelma antaa/jättää entistä enemmän valtaa/päätettäviä asioita koulutuksenjärjestäjälle
- ▶ samaan aikaan opetussuunnitelman esipuheessa todetaan opintojen uudenlaisen rakenteen edistävän lukio-opintojen eheyttämistä
  - ▶ moduulit, joista paikallisessa LOPSISSA tulee opintojaksoja
  - ▶ tarjoillaan mahdollisuus yhdistää ja integroida, eli muodostaa oppiainerajat ylittävää pedagogiikkaa ja didaktiikkaa
- ▶ lukiokoulutus muuttuu rakenteiltaan ja toimintakulttuuriltaan enemmän heterogeeniseksi
  - ▶ valtakunnallisesti
  - ▶ jopa paikallisesti

Paikallinen toteuttaminen

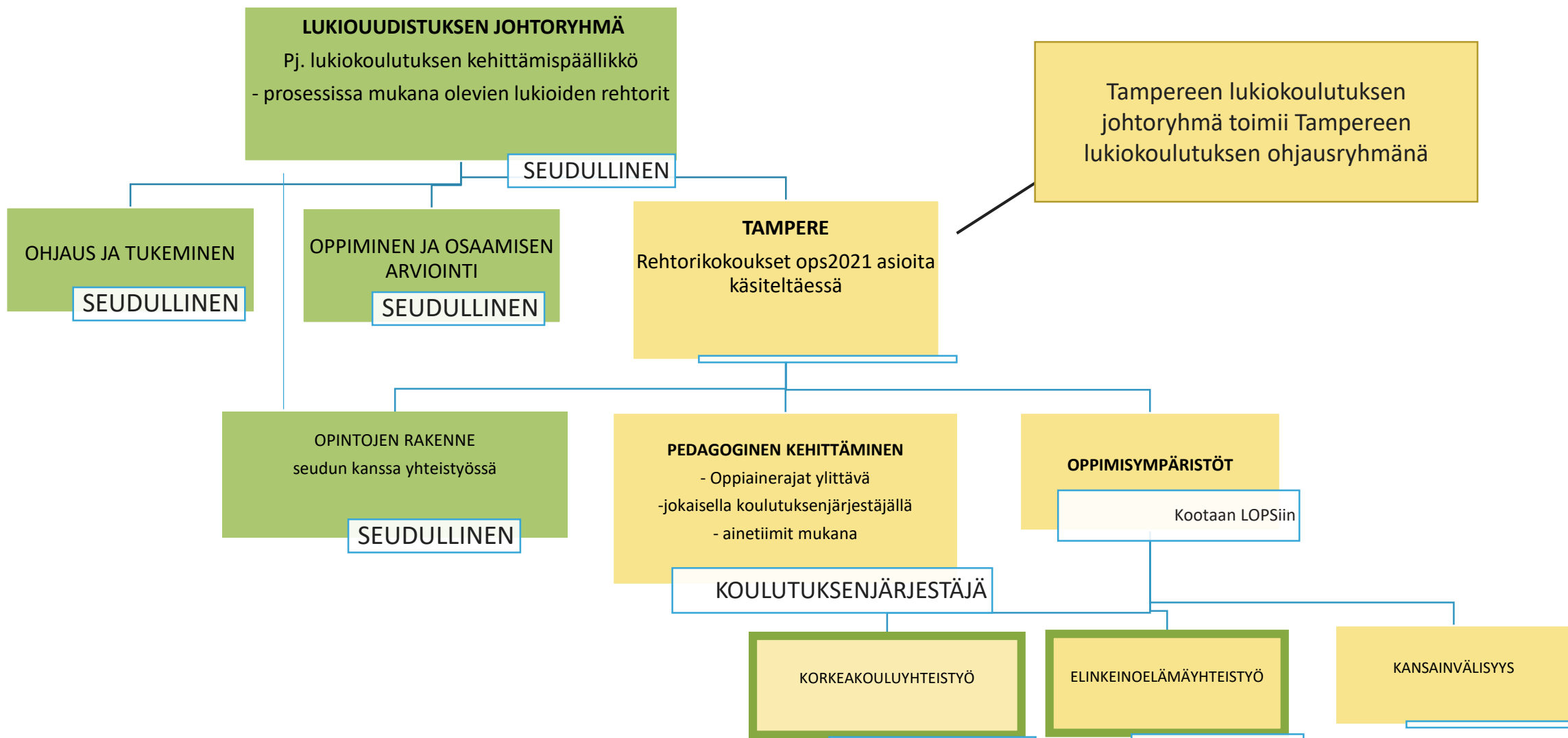
- ▶ Monia vaikuttavia tekijöitä
  - ▶ yhden vai monen lukion koulutuksenjärjestäjä
  - ▶ suuri vai pieni lukio
  - ▶ yksityiset lukiot ja erityistehtävälukiot
- ▶ Tampereella
  - ▶ 6 kaupungin päivälukiota
  - ▶ Norssi ja 3 yksityistä lukiota
  - ▶ lops tehdään yhteistyössä kuitenkin jopa 11 koulutuksenjärjestäjän kanssa
  - ▶ työryhmät ja tavoitteet luotu sisällöstä ja tavoitteita lähtöisin, ei lukiokohtaisesti
- ▶ luku 1.2 (s. 14-15) Opetussuunnitelma sisältö on hyvä tsekkauslista siitä, mihin oman koulutuksenjärjestäjän lopsin on vastattava

Tampereella lopsille asetetut tavoitteet ...

- ▶ Tampereen yhteisiksi tavoitteiksi on noussut vahvimmin
  - ▶ lukiolaisten hyvinvoinnin vahvistaminen
  - ▶ lukioiden toimintakulttuurin kehittyminen opiskelijoiden osallisuuteen, yhteistyöhön ja yhteisöllisyyteen perustuvaksi ja toisaalta yksilölliset tarpeet huomioivaksi
  - ▶ Opiskelijälähtöisyyden korostaminen, opiskelumotivaation lisääminen opintojen henkilökohtaistamisen kautta esim. korkeakoulu ja työelämäyhteistyön avulla
  - ▶ lukiokoulutuksen laadun ja oppimistuloksien vahvistaminen
  - ▶ edistää nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen järjestämistä ja opiskelijoiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä

...ja näistä johdetut toiminnalliset tavoitteet

- ▶ Integroitujen opintojaksojen kehittäminen eli oppiainerajat ylittävien opintojaksojen rakentaminen (pedagoginen ryhmä)
- ▶ Lukio-opintojen rakenteen uudistaminen (rakenneryhmä)
  - ▶ jaksojärjestelmän ja tuntikaavion kehittäminen oppimistuloksia vahvistavaksi ja sirpalemaisuuutta vähentäväksi
- ▶ Toimintamallien sujuvoittaminen korkeakouluysteistyössä ja työelämäosaamisessa.
  - ▶ Hakijayhteistyöhön keskittyvä työryhmä
  - ▶ Opetukselliseen yhteistyöhön keskittyvä työryhmä
  - ▶ työelämä ja yrittäjyysosaamisen vahvistaminen lukiokoulutuksessa

Tampereen kaupunkiseudun lukioiden opetussuunnitelma

Ohjaus ja
tukeminen

Arviointi

Yhteiset osuudet
opetuksen
toteuttamisesta ja
oppimisympäristöis-
tä

Koulutuksenjärjestäjän opetussuunnitelma

Oppimistavoitteet ja
opintojen keskeiset
sisällöt

Korkeakouluysteistyö
Työelämäosaaminen
ja yrittäjyys
Kansainvälisyys

Opetuksen
toteuttaminen
Ohjaus ja tukeminen
Arviointi

Lukiokohtainen opetussuunnitelma

Lukion arvoperusta ja
toimintakulttuuri

Lukiokohtaiset opinnot
Erityistehtävien ja painostusten
opetussuunnitelmat
Arviointi osana pedagogista
kehittämistä

Tampereen kaupunkiseudun lukioiden opetussuunnitelma

LUKU 4
Opetuksen ohjaus ja tukeminen
LUKU 5
Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
OSA LUVUSTA 3
Opetuksen toteuttaminen: 3.1/3.6

Koulutuksenjärjestäjän lukion opetussuunnitelma

LUKU 2
Lukiokoulutuksen tehtävä Ja arvoperusta
LUKU 3
Opetuksen toteuttaminen suurelta osin: 3.2- 3.5
LUKU 4
koulutuksenjärjestäjän omat tarkennukset
LUKU 6
Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeinen sisältö

Lukiokohtainen opetussuunnitelma

LUKU 2
Arvoperusta ja toimintakulttuuri
luku 6
Koulukohtaiset opinnot
Erityistehtävien ja painotusten
opetussuunnitelmat
Työelämätietous ja korkeakouluysteistyö
oppiaineissa ja integroiduissa opintojaksoissa
LUKU 5
Integroitujen opintojen ja koulukohtaisten
opintojen arviointi

Paikallinen toteuttaminen oppiaineen näkökulmalta katsottuna

- ▶ minimi
  - ▶ oppiaineelle asetettujen laaja-alaisten osaamisen tavoitteiden konkretisoiminen opintojaksoissa
  - ▶ lukiokohtaisten opintojaksojen opetussuunnitelmat (laaja-alaisuus, yleiset tavoitteet ja arviointi)
- ▶ mahdollista
  - ▶ esim. arvioinnissa diagnostisen, formatiivisen ja summatiivisen esiin nostamisen eli lopsin arviointitekstin tarkennus opintojaksoittain
- ▶ maksimi/jopa
  - ▶ integroidut opintojaksot

Laaja-alainen osaaminen integroitujen opintojaksojen rakentamisessa

- ▶ Tampereella lops-prosessissa keskeisessä roolissa oppiainerajat ylittävä Pedagoginen ryhmä
  - ▶ Tehtävänä laatia integroituja opintojaksoja, ja esittää oppiaineiden väyliä korkeakoulu- ja työelämäosaamiseen
  - ▶ Työryhmän lähtökohtana on ollut löytää oppiaineita yhdistävät tieto- ja taitotavoitteet
    - ▶ Tavoitteena laajempien opintokokonaisuuksien rakentaminen, parempi oppiminen ja opiskelijan työmäärän väheneminen
  - ▶ Laaja-alaiset osaamisalueet ovat toinen oppiaineita yhdistävä tekijä
    - ▶ Moduulit ryhmiteltiin pääpiirteittäin laaja-alaisen osaamisalueiden alle

Laaja-alainen osaaminen lukiokohtaisessa opetussuunnitelmassa

- ▶ Yhteiskunnallinen osaaminen eli asia yhden osaamisalueen kautta katsottuna
  - ▶ Aluksi kannattaa koota yhteiskunnallisen osaamisalue jokaisesta oppiaineesta
  - ▶ Sen jälkeen on helppo löytää yhdistäviä kokonaisuutta ja jopa yhteistä didaktiikkaa
  - ▶ Halutessaan vaikka kaikki tai ainakin osan koulukohtaisista kursseista voisi järjestää laaja-alaisen osaamisalueiden alle oppimääräksi
- ▶ Laaja-alaiset osaamisalueet voisivat olla oppiaineita yhdistäviä linkkejä korkeakouluopintoihin nähden
  - ▶ Asiantuntijaluennot, vierailut
  - ▶ Esimerkkinä yhteiskunnallinen osaaminen voisi yhdistää yhteiskuntatieteen ja tiedotusopin asiantuntijaluennot äidinkielen, historian, yhteiskuntaopin ja filosofian integroidulle opintojaksolle

Miten integroidut opintojaksot tehdään?

- ▶ Ensimmäisessä vaiheessa peda-ryhmän opettajat vertasivat oppiaineiden moduuleja
  - ▶ sisältöjen ja asetettujen taitotavoitteiden kautta
  - ▶ laaja-alaisen osaamisen taitotavoitteiden kautta
- ▶ luontaisesti synergoitavista moduuleista luodaan integroitu opintojakso
  - ▶ luodaan yhteistä didaktiikkaa
  - ▶ toiminta-akseli väljä: voi olla yhteisopettamista tai yhden tai muutaman yhteisen didaktisen ratkaisun kautta tehtyä yhteistyötä

	GLOBAALI- JA KULTTUURIOSAAMINEN			HYVINVOINTIOSAAMINEN			VUOROVAIKUTUSOSAAMINEN			EETTISYYS JA YMPÄRISTÖOSAAMINEN			YHTEISKUNNALLINEN OSAAMINEN			MONITETEINEN JA LUOVA OSAAMINEN		
EV. LUT. USKONTO	UE1-4						UE1-4			UE1	UE2	UE6	UE1-4 (1)	UE6		UE1	UE5	UE6
ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	Ä1			Ä1	Ä2	Ä4	Ä1	Ä2	Ä4	Ä2	Ä4		Ä2	Ä3		Ä1-4 (3, 4)		
BIOLOGIA	BI2.1			BI4	BI2.1-2		BI2.2			BI2.1	BI5		BI2.2	BI5		BI1	BI2.2	
KUVATAIDE	KU1	KU2		KU1	KU2		KU1	KU3		KU1-4			KU1-4			KU1-4		
FILOSOFIA	FI2			FI2			F1	F2		FI2			FI2			F1		
KEMIA				KE1.1	KE2		KE1.1-2	KE2	KE3	KE1.2	KE3		KE1.1	KE1.2		KE1.2		
MATEMATIIKKA, PITKÄ	MAY1			maalis.02			MAY1	MAA2-4					MAY1			maalis.03		
MATEMATIIKKA, LYHYT	MAY1			MAB2			MAY1	MAB2	MAB3				MAY1			MAB3		
RUOTSI B	RUB13	RUB14	RUB17	RUB11	RUB12		RUB11-17 (14)			RUB14	RUB17		RUB14			RUB14		
MAANTIEDE	GE1						GE1			GE1			GE1			GE1		
PSYKOLOGIA	PS1			PS1			PS1			PS1			PS1			PS1		
LIIKUNTA	LI1			LI1			LI1			LI1			LI kaikki			LI kaikki		
YHTEISKUNTAOPPI				YH1	YH2		YH1	YH2		YH1	YH2		YH kaikki			YH1		
HISTORIA	HI1	HI2								HI1			HI1	HI2		HI1-6		
FYSIIKKA	FY1.1			FY1.2			FY1.1			FY1.2			FY1.2			FY1.1		
ENGLANTI A	ENA1	ENA2	ENA3	ENA1			ENA1	ENA2	ENA3									
TERVEYSTIETO				TE1			TE1			TE1			TE1			TE1		

INTEGROIVAT OPINTOJAKSOT TAMPEREELLA

- ▶ 1. vuositasolle pakollisten moduulien pohjalta
  - koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa 2. ja 3. vuositason integroivat opintojaksotkin mahdollisia
- ▶ valtakunnallisten lops-perusteiden moduulit kokonaisina (ei siis rikota osiin, arviointiongelmia)
- ▶ integroiva jakso sisältää 2-3 oppiaineen moduuleja
  - voi olla myös saman oppiaineen eri moduulien yhdistelmiä
- ▶ tavoite: kaikki oppiaineet ovat mukana jossakin integroivassa opintojaksossa

Vaikutus jaksoitukseen ja tuntikaavioon

- ▶ uudet pedagogiset ratkaisut asettavat vaatimuksia opetuksen rakenteeseen.
  - ▶ Rakenneryhmä pyrkii luomaan jaksoituksen ja tuntikaavion, joka tukee uutta pedagogiikkaa →
hajautukset, integroidut opintojaksot, verkko-opetuksen,
korkeakouluopintojen yhdistämisen jne.

Aikataulu ja prosessi

Vaihe 1
touko/kesäkuu
2019

- Tavoitteiden asettaminen; millainen lukiouudistus Tampereella
- Yhteistoimintasuunnitelmat korkeakoulujen kanssa työn alle (työryhmien rakentaminen)
- Hankkeen suunnittelu ja organisaation rakentaminen; työryhmät ja yhteistyön määrittäminen seutukunnan lukioiden, yksityisten lukioiden Norssin ja Steiner-lukion kanssa

Vaihe 2
elo/syyskuu
2019

- Lops-työn perusteet; mitä, miksi ja miten opettajakunnalle elokuun aloitusvesossa
- Työryhmien kokoaminen ja palkkiokäytänteistä päättäminen
- Työryhmien tavoitteiden asettaminen

Vaihe 3
syyskuu 2019-
toukokuu 2020

- Työryhmien työskentely
- Lukiokoulutuksen yhteinen koulutuspäivä 26.10; pedagogisen ryhmän ja rakenneryhmän evästäminen opettajakunnan ja lukioiden johdon puolesta
- Rakenneryhmän tavoitteena esittää vaihtoehtoisia jaksotus ja tuntikaaviomalleja kevätlukukauden alkuun mennessä ja viimeistään toukokuussa tehdään päätökset opintojen rakenteista ja integroiduista opintojaksoista

